

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Gerard Bieniek

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Rejonowego w N.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 marca 2008 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 19 listopada 2007 r.,

sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powódki od wyroku tego Sądu z dnia 22 czerwca 2007 r. Z uzasadnienia postanowienia wynika, że Sąd uznał, iż uzyskane przez powódkę dnia 17 stycznia 2007 r. całkowite zwolnienie od kosztów sądowych nie obejmuje postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna powódki, niezawierająca wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i opłacona jedynie opłatą podstawową, choć podlegała opłacie stosunkowej, ulegała więc odrzuceniu na podstawie art. 130² § 3 k.p.c.

W zażaleniu pełnomocnik powódki zakwestionował pogląd, że skarżąca nie korzysta z udzielonego jej zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według stanu prawnego obowiązującego przed dniem 6 lutego 2005 r. uzyskane przez stronę zwolnienie od kosztów sądowych przed sądem powszechnym obejmowało także postępowanie kasacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 lipca 2000 r., III CZ43/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 202 i z dnia 20 października 2006 r., IV CZ 77/06 niepubl.).

Po wprowadzeniu ustawą z dnia 22 lipca 2004 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, wnoszonego od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji, obok licznych orzeczeń podtrzymujących pogląd, że uzyskane przed sądem powszechnym zwolnienie od kosztów sądowych obejmuje także postępowanie wywołane wniesieniem skargi kasacyjnej (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 maja 2006 r., I CZ 23/06, z dnia 20 października 2006 r., IV CZ 77/06, z dnia 9 listopada 2006 r., IV CZ 85/06, z dnia 30 maja 2007 r., I CZ 54/07, z dnia 21 września 2007 r., V CZ 81/07, z dnia 29 listopada 2007 r., III CZ 49/2007), pojawiły się także orzeczenia przyjmujące, że zwolnienie od kosztów sądowych udzielone w postępowaniu przed sądem pierwszej lub drugiej instancji nie obejmuje postępowania kasacyjnego (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 stycznia 2007 r., III CZ 3/07, z dnia 24 sierpnia 2007 r., I CZ 88/07, z dnia 4 października 2007 r., V CZ 93/07).

Stwierdzona rozbieżność w orzecznictwie spowodowała, że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne: „ Czy zwolnienie od kosztów sądowych udzielone stronie w postępowaniu rozpoznawczym obejmuje także postępowanie wszczęte wniesieniem skargi kasacyjnej?” (wniosek z dnia 23 listopada 2007 r., BSA I – 4110 – 6/07). Przytoczone zagadnienie nie zostało jednak jeszcze rozstrzygnięte.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejsze zażalenie podziela stanowisko, że udzielone stronie w postępowaniu przed sądami powszechnymi zwolnienie od kosztów sądowych obejmuje także postępowanie wywołane wniesieniem skargi kasacyjnej.

Przemawia za nim przede wszystkim art. 771 k.p.c., który stanowi, że zwolnienie od kosztów sądowych, przyznane stronie przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym lub z którego strona korzysta z mocy ustawy, rozciąga się także na postępowanie egzekucyjne. Jak trafnie zwrócono uwagę literaturze przedmiotu i w orzecznictwie (por. postanowienie z dnia 29 listopada 2007 r., III CZ 52/07, niepubl.) przytoczony przepis wskazuje na utrzymywanie się zwolnienia od kosztów sądowych przez całe

postępowanie rozpoznawcze, a więc także w toku postępowania kasacyjnego, które jest również postępowaniem rozpoznawczym. Rozciągnięcie zwolnienia od kosztów sądowych na postępowanie egzekucyjne nie oznacza, że „odżywa” ono na etapie postępowania egzekucyjnego po okresie nieistnienia w postępowaniu kasacyjnym, lecz ulega przesunięciu czasowa granica jego obowiązywania poza wszystkie stadia postępowania rozpoznawczego.

Bronione stanowisko harmonizuje z zawartą w art. 91 k.p.c. regulacją dotyczącą pełnomocnictwa procesowego. Zgodnie z tym przepisem pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie nie tylko do łączących się ze sprawą czynności procesowych w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji, ale także do łączących się ze sprawą czynności procesowych wykraczających poza tok instancji, w tym – choć nie zostało to wyrażone wprost w tym przepisie – do wniesienia skargi kasacyjnej i jej popierania. Za takim rozumieniem art. 91 k.p.c. przemawia wykładnia historyczna. Wymieniony przepis w pierwotnym brzmieniu wyraźnie obejmował umocowanie pełnomocnika procesowego do wniesienia rewizji nadzwyczajnej i podejmowania czynności w postępowaniu wywołanym jej wniesieniem. Trudno obecnie zająć odmienne stanowisko co do objęcia umocowaniem pełnomocnika procesowego możliwości wniesienia skargi kasacyjnej i jej popierania, zwłaszcza w zestawieniu z wyraźnie przewidzianym w art. 91 k.p.c. umocowaniem do wniesienia skargi o wznowienie postępowania oraz do wszelkich czynności egzekucyjnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2006 r., III CZ 13/06, OSNC 2006, nr 10, poz. 176).

Poza tym – jak trafnie zauważono w literaturze i orzecznictwie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 października 2006 r., IV CZ 77/06 i z dnia 29 listopada 2007 r., III CZ 52/07, niepubl.) – upadek sądowego zwolnienia od kosztów sądowych z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie apelacyjne zmuszałby do cofnięcia ustanowienia dla strony zwolnionej od kosztów sądowych adwokata lub radcy prawnego (art. 120 § 1 w związku z art. 117 § 1 k.p.c.). Konsekwencje takiej sytuacji trudno byłoby zaakceptować zarówno z punktu widzenia przewidzianej w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasady równości wobec prawa (osoba uboga traciłaby fachową pomoc na etapie bezpośrednio poprzedzającym postępowanie kasacyjne, a korzystająca z pełnomocnika profesjonalnego z wyboru zachowywałaby ją), jak i ze względu na wydłużającą postępowanie sądowe konieczność ponownego

zabiegania przez stronę o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu.

W okolicznościach sprawy za bronionym stanowiskiem, wskazującym na słusność zażalenia, przemawia także to, że pozwala ono uniknąć obciążenia skarżącej negatywnymi skutkami oczekującej na autorytatywnie rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy kontrowersyjnej kwestii co do czasowego zasięgu zwolnienia od kosztów sądowych.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).